

- *Nem csökkenti-e a 6 osztályos gimnázium bevezetése hosszú távon a gimnáziumi férőhelyek számát?*
- Erről már mi is beszélgettünk. Itt sok éven át két gimnáziumi osztály volt évfolyamonként. Ha a 6 osztályosba egy adott korosztályból csak 14 gyerek iratkozik be, akkor az ő korosztályuk nagyobb létszámmal fog megjelenni a hagyományos 4 éves gimnáziumban. A hagyományosba 36 gyerek jelentkezett, miközben a hatosztályosba 14. Ezt csak úgy lehet megoldani, ha nem egy hanem két négyosztályos évfolyamot indít majd a gimnázium.
- *Ez helykérdés és pénzkérdés.*
- Erről is beszélünk, meg lehet oldani. Mégpedig ha a gimnáziumban nem, esetleg a szomszédos általános iskolában, amelyik elég nagy iskola, ott tudnának helyet adni.
- *A szülők igényét főlmérrék előzetesen erre a hatosztályos gimnáziumra?*
- Igen, ezt a gimnázium készítette. A gimnázium igazgatóhelyettese minden általános iskolában járt, összehívták a szülőket, készítettek egy felmérést, de ezt teljesen az iskola, nem a hivatal, és nem az önkormányzat.
- *Mennyire tartja jónak a 6- vagy 8 osztályos gimnáziumi formát?*
- Én elfogadom és egyetértek azzal, hogy legyen 6 osztályos gimnázium. Vannak olyan gyerekek, akiknek a szülei ambicionálják, hogy valami mást, valami többletet nyújtson az iskola. Egyébként valóban nyújt némi többletet, például azt, hogy latin nyelvet tanulnak. Én egyetértek azzal, hogy bővíteni kell a kínálatot. A hagyományos 8 osztályos rendszerben vannak olyan gyerekek, akik ennél többre képesek. Az általános iskola nem tudja igazán kezelni, amikor az osztályban ott ül a 10 gyerekes cigány családnak a hátrányos helyzetű gyereke, és a nagyon ambiciózus, tehetséges gyerekek. Fontos hogy legyen ilyen kínálat is.
- *A gimnázium milyen anyagi támogatást kért illetve kapott a 6 osztályos program megvalósításához?*
- Miután a tantermek megépültek, a plusz igények bérekben, státusban nem jelentettek olyan nagy anyagi terhet, amit nem teljesíthettünk. Minden iskola azt szeretné, hogy jó helyzetbe kerüljön a költségvetés készítésekor. De nyilvánvaló, hogy minden igényt nem lehet kielégíteni. Itt többletfinanszírozást igényel a 6 osztályos és az általános iskolai tagozatok, illetve azok az iskolák, ahol a cigány gyerekek vannak, a leghátrányosabbak. A tagozatoknál plusz tanári állás kell, a hatosztályosnál például, ahol nem egy nyelvet tanulnak, hanem kettőt, ott ugye latin tanárt is fizetni kell. Ez úgy van, hogy a költségvetés készítésekor ezeket az igényeket az iskolák jelzik, kimutatják, leírják. Ahhoz, hogy például a 6 osztályost, vagy a tagozatot beindítsa egy iskola, az önkormányzatnak kell a kifizetést engedélyeznie. A képviselőtestület a bizottság javaslatára olyan döntést hozott, hogy minden új kezdeményezést jelentsen be az iskola, kérjen engedélyt, mert nyilván többletkiadása lesz. Ha az engedélyt megkapta, utána jogos az iskolának az igénye, hogy az önkormányzat fedezze ezeket a plusz költségeket.

(Az interjút Györgyi Zoltán készítette, 1994 őszén)

IGAZGATÓ, KISVÁROSI GIMNÁZIUM

„A szomszédokkal versenyben állunk a gyerekekért”

- *Kérem, mutassa be az iskolát.*
- A városi gimnázium 1969 óta működő középiskolája a településnek és a város vonzáskörzetének, amin kb. 20 települést értek. Egyharmada a gyerekeknek helybeli, kétharmada pedig különböző kistélepülésekről jár be, de még távolabbi, nagyobb városból is van diákunk. Az iskola helyzetét alapvetően az határozza meg, hogy egy nagy tradíciójú város közvetlen szomszédságában van, ahol olyan hagyományos iskolák vannak, ahova a szülők, nagyszülők is jártak. A miénk bizonyos értelemben mindig is a hátrányos helyzetű gyerekek középiskolája

volt. Elsősorban fizikai dolgozók gyerekei jártak ide. Akik iskolázottabbak voltak és itt laktak a környéken, azok zömükben még a nagyvárosban érettségiztek. Így a gyerekeiket az egykori középiskolájukba igyekeztek íratni. Nagyon kemény küzdelmet vívott ez az iskola az elismertségért, hogy fogadják el mint új intézményt. Nem is volt gond addig, amíg a demográfiai mutató egészen elfogadható volt, gyerek bőven volt, 30 fölötti osztálylétszámokkal lehetett dolgozni.

Ez az intézmény mindig gimnázium volt. Kivéve egy 14 éves időszakot, amikor óvónői szakközépiskolaként is működünk. Nagyon jó iskolatípus volt, nagyon szerettük, de lejárt az ideje és így azt megszüntették.

– *Akkor párhuzamosan volt a kétféle iskola?*

– Igen, párhuzamosan, két gimnáziumi osztály volt és egy óvónőképzős osztály. A városban korábban más középiskola nem működött. Tehát 69-től ez az egy középiskolája van a városnak, és van még 4 általános iskola.

– *Jelenleg mi a specialitása az iskolának?*

– 1995 szeptemberétől gyökeres változás kezdődött az iskola életében. A 6 osztályos tagozat beindítása után a fennmaradó egyik hagyományos osztályunkba általános gimnáziumi tagozatot szerveztünk, a másikba pedig egy úgynevezett ifjúsági tagozatot. Az ifjúsági tagozat egy hibrid. A gimnázium két alapvető funkciójából indultunk ki: az egyik, hogy felsőoktatási továbbtanulásra előkészítsen, a másik pedig, hogy a munkába állást valamilyen módon segítse. Na most a tanulók egy része alkalmas arra, hogy reményt keltsen a szülőben, meg az iskolában is arra, hogy majdan esetleg főiskolás vagy egyetemista lesz. Viszont van egy jelentős rétege a 8. osztályt végzetteknek, akik még nem tudják, milyen szakmát választanának. Tanulmányi eredményük sem olyan jó, hogy lehetővé tenné, hogy továbbtanulásra felkészítő gimnáziumi osztályba kerüljenek. Ezért az iskolánk felvállalta, hogy a gyengébb tanulókat is fogadja, középiskolába járattja, és eljuttatja az érettségig. Az úgynevezett ifjúsági tagozatos osztályban mi nem vállalhatjuk azt, hogy felsőoktatási intézményekre készítünk fel, vagy képezünk ki gyerekeket, mert az általános iskolai tanulmányi eredményük is gyenge. Az volt a kritérium nálunk, hogy kettese lehetőleg csak egy vagy kettő legyen az általános iskolai bizonyítványban. Számukra találtuk ki ezt a dolgozók gimnáziuma és a nappali gimnáziumi tagozat közötti átmenetet. Ezt úgy csináljuk, hogy alacsonyabb óraszámban tanulnak, heti 27 órájuk van. A kötelező érettségi tárgyakat, a magyart, a matematikát, a történelmet és egy idegen nyelvet teljes óraszámban, tehát a normál gimnáziumi óraszámban tanulják, a többenél tudunk egy kicsit csökkenteni a tanterven. Nagyjából a dolgozók gimnáziumának tantervét tanulják. A gyerekeknek kisebb a terhelésük, így az alapvető tárgyra több idő jut. Ezek a gyerekek az általános iskolában is azért voltak rossz tanulók, mert családi körülményeik vagy magatartásbeli problémáik miatt gyöngébben tanultak. Hogy segítsük őket, tanulásmódszertant is tanítunk nekik. Sokkal nagyobb odaadással figyelünk rájuk, és elsősorban tényleg azt szeretnénk, hogy megállják a helyüket a középiskolában. Normál érettségit tesznek le, ami olyan szakmunkásképzőben, ami az érettségire épül, megfelel. Ha úgy gondolják, ötödik évfolyamunkon itt, az iskolában a számítástechnikai szakmák valamelyikét is választhatják.

– *Azelőtt milyen osztályok voltak?*

– Általános gimnáziumi osztályunk volt, évfolyamonként 3, semmilyen jellegzetességük nem volt. Tanítványaink többsége gyakorlati jellegű fakultációt választott, hiszen a többség nem tanult egyetemen, főiskolán tovább.

– *A gimnázium hol helyezkedik el a középiskolák rangsorában?*

– Elégg hátról, a 154. helyen. Továbbtanulóink a gimnáziumi osztályból zömében pedagógusnak mennek. Ez minden bizonnyal abból is adódik, hogy a közelben van tanítóképző. Zömében lánytanulóink voltak, a fiúk aránya általában 10 százalék körül mozgott. Ebben a

tanévben nagyon megemelkedett. Még mindig nem sok, de a hatosztályos tagozaton a gyerekek fele fiú.

- *Korábban miért volt kevesebb a fiú?*
- A jó tanuló fiúk az általános iskolából elmentek az elitgimnáziumokba, a többit a szülők a szakközépiskolák felé irányították. Nagyon sok szakközépiskola van körülöttünk. Az utóbbi időszakban az jellemző, hogy minden iskola keresi a maga helyét. A közvetlen szomszédokkal versenyben állunk a gyerekekért. És a környékbeli iskolák együttműködése a képzési formákat tekintve sem a legrózsásabb. Ezt is csak annak tudom be, hogy verseny folyik a gyerekekért.
- *Együttműködnek-e valamelyik iskolával?*
- A 6 osztályos programot a mosonmagyaróvári Kossuth Lajos Gimnáziumtól vettük át. Természetesen a mi gyerekeink nem mosonmagyaróváriak, ennek megfelelően nekünk egy kicsit át kellett dolgozni a tantervet.
- *Milyen szempontból?*
- Elsősorban, hogy mi mit tudunk csinálni a gyerekekkel. Mihez vannak meg a feltételeink. A saját feltételeinkből indulunk ki, és olyan iskolát kínálunk a szülőknek, amit meg is tudunk csinálni. A másik pedig, hogy az az iskola két tanítási nyelvű. Ilyen szűk beiskolázási körzetben két tanítási nyelvűt nem tudok csinálni. Ezért általános tagozat lett belőle, és mi annyiban nyújtunk többet, hogy az idegen nyelvi képzésre egy picivel nagyobb hangsúlyt teszünk, és a feltételeinknek megfelelően az informatika és a számítástechnika lesz az, amiben kicsit erősebbek vagyunk, mint ahogy abban a tantervben van, amit átvettünk.
- *Ki az iskola fenntartója?*
- 1969-től 84-ig a megyei tanács volt, ezután megkapta a város, és 96-tól ismét a megyei önkormányzat a fenntartó. Ez most egy új helyzet.
- *Ebbe volt beleszólása az iskolának?*
- Most igen. Megkérdezték a véleményünket.
- *És mit szólnak hozzá?*
- Hát nagyon kemény döntés volt, hogy átkerüljön-e a megyéhez, vagy sem. Anyagi okok miatt kellett a megyéhez kerülnie. Ebben benne van az is, hogy a város úgy járult hozzá, hogy átadja a megyének az intézményt, de mint tulajdonos szeretné felújítani az épületet. Működtetni is meg felújítani is nem tudja. Jelenleg az az elképzelés, hogy a megye működteti, és a felújítás a tulajdonosé, tehát a városé lesz. Hogy három év múlva a következő választások után az önkormányzat hogy fog dönteni, azt még nem tudom.
- *Milyen kapcsolata van a városi önkormányzattal az iskolának?*
- Valószínű, hogy ebben én elfogult vagyok. Ennek több oka is lehet. Képviselő vagyok, sőt, elnöke az Oktatási Bizottságnak is. A mi iskolánk és a város viszonya példaértékű lehetne, de ez ebből a különleges helyzetből adódik. Mindent megkapunk, ami a várostól kitelik. Az átadás ellenére jövőre is ad 8 milliót a gimnáziumnak, ez a jellemző. Egy kis városnak fontos, ha van középiskolája, attól a presztízse is jóval nagyobb lesz.
- *Önnek, mint önkormányzati képviselőnek mi a véleménye az iskola átadásáról?*
- Azt hiszem, hogy észérvek döntöttek emellett. Már a 80-as évek vége felé is fölmerült, hogy menjünk a megyéhez. Én akkor még nagyon ellene voltam, hogy mi nem megyünk, mert itt vagyunk otthon, ebben a kis városban. Voltak tapasztalataim arról, amikor a megyéhez tartoztunk. Akkor a megye szélén laktunk, és oda eléggé nehezen értek el. Ez jó volt, nem bántottak, de pénzt se sokat adtak. Most velünk közösen dolgozta ki a képviselőtestület, hogy milyen feltételekkel kerülünk át.
- *Ezt előnyösnek tartja?*
- Most igen. A későbbiekben el tudom képzelni, hogy visszakerül az iskola a városához.

- *A várossal nem voltak konfliktusai?*
- Nem voltak. Mindig tudomásul vettük, hogy a takaró meddig ér. Követelőzni lehet, de a nincset nem lehet elosztani. Én úgy éreztem, hogy a város lakossága, a tanácsi rendszerben is, és az előző önkormányzat idején is érezte annak a jelentőségét, hogy van egy középiskolája. Amit lehetett, amit a város anyagi lehetőségei megengedtek, azt mindig megkaptuk. Szakmailag soha nem szóltak bele az iskola életébe. Nem mondom, hogy az új program kialakítása nem volt kemény munka, de hát a programunkat elküldték szakértőknek. A szakértők azt mondták a városnak, hogy nyugodtan fölválhatják. Nem a képviselők döntötték el, hogy itt most 6 osztályos gimnázium lesz vagy nem lesz. Mi kidolgoztuk, beadtuk, és számításokkal alátámasztottuk, hogy ez mennyibe kerül a városnak. Úgy néz ki, hogy ez belefért a város költségvetésébe. Úgy is csináltuk, hogy ne nagyon szaladjon el a ló. A szakértők véleményére támaszkodva úgy döntöttek, hogy mehet a program. Mi jó viszonyban vagyunk velük. Állítólag nagyon erős a pedagógus-lobbi a képviselő testületben, ketten vagyunk pedagógus-képviselők.
- *Mind a ketten itt tanítanak?*
- Nem. Csak én, a másik képviselő egy általános iskola igazgatója.
- *A rendszerváltás jelentett-e valamilyen változást az iskola életében?*
- Nem, nem. Ez egyértelmű. Ha a 89–91-es időszakot nézem, lényegi változásokat nem nagyon éreztünk. Különben sem volt jellemző mondjuk a 85-ös évtől, hogy nagyon beleszóltak volna abba, hogy mi megy az iskolában. Az iskolát valahogy mindig úgy kezelték itt, hogy az egy önálló intézmény, a mi gyerekeinket nevelik. Ők értenek hozzá, bízzuk rájuk.
- Engem 94-ben neveztek ki, akkor lettem igazgató. Az előző garnitúra nyugállományba ment. Én 72-től itt tanítok a gimnáziumban. Amikor engem megbíztak, fölforgattuk az egész iskolát. Most azon igyekszünk, hogy álljon meg a talpán úgy, ahogy mi elképzeltük.
- *Terveznek-e még valamilyen fejlesztést?*
- Ez egy átmeneti időszak. A Nemzeti Alaptanterv bevezetése minden bizonnyal ezt az egész képzési rendszert érinteni fogja. Én és a kollégáim is úgy érezzük, hogy elébe mentünk bizonyos dolgokban a NAT által meghatározott változásoknak. A 6-osztályos tagozat az egyik, a jelenlegi ifjúsági és a normál gimnáziumi tagozatunk pedig tulajdonképpen nem más, mint a kétfélecsős érettségi vizsgára való felkészítés.
- *Az ifjúsági tagozatnak van-e valami hagyománya?*
- Nincs. Nagyon nagy küzdelmet kellett vívnom a kollégákkal és a külső erővel is. Nem gyógypedagógiai gimnáziumot akartam csinálni, hanem a gyengébb tanulmányi eredményű gyerekeket valamilyen szintű érettségihez eljuttatni. Nem az utcára tenni őket, és nem kitenni őket annak, hogy rossz szakmát válasszanak. Inkább kitoljuk a pályaválasztást, sokkal jobb helyen vannak az iskolában, mint az utcán.
- *Létezett korábban itt dolgozók gimnáziuma?*
- Nem. Soha nem volt.
- *A jelentkezők számának alakulásáról szeretném megkérdezni.*
- Sajnos érezzük a demográfiai hullámvölgy hatását. A megyében ebben az évben 1000 nyolcadikkossal kevesebb van, mint ahány középiskolai férőhely van. Ez óhatatlanul minden iskolát érint. 3–4 évvel ezelőtt 30-as létszámokkal lehetett indulni minden osztályban, most ez a létszám 25-nél megállt. Tehát ez most gond. A 6-osztályosra ez nem igaz. Arra nagy igény van, meghirdettük, 63 gyerek jelentkezett, és 30-at szándékoztunk fölvenni, de végül is 33-nál kötöttünk ki.
- *És a másik két osztályban?*
- 48 gyerekünk van a másik két osztályban. Ott gyakorlatilag nincs szelekció, vagy csak kis mértékben van. Összesen 2 gyereket nem vettem fel az ifjúsági tagozatba, mert annyira

gyenge volt az általános iskolai teljesítményük. Az ifjúsági tagozatba azokat vettük föl, akiknek két 2-esük volt, az még belefért. Csináltunk egy pontrendszert. Az általános iskolából hozott jegyekből egy 50 pontos maximum jött ki. Aki a 35 pontot elérte vagy annál többet, az került az általános tagozatba. Aki alatta teljesített, 35 és 27 között, azok kerültek az ifjúsági tagozatba. A magyar irodalom, magyar nyelv, történelem, matematika és egy idegen nyelv számított. Viszont van olyan 37 pontos gyerek, aki önmaga kérte a szülővel együtt, hogy az ifjúsági tagozatba kerüljön. Bízom benne, hogy az ifjúsági tagozat az idén bebizonyítja, hogy ez nem gyógypedagógiai gimnázium. Sokkal keményebb pedagógiai munkát igényel, mint az általános tagozat. El kell hitetni a gyerekekkel, hogy ők nem másodrendű tanulói ennek az iskolának. Többet kell velük foglalkozni.

Egyrészt olyan osztályfőnökök van, aki csodálatos pedagógus és pszichológus is, lélekbúvár is egyben. Ha az állandóan rendetlenkedő, dohányzó 14 éves szembetalálkozik egy ilyen csupa szív, jó lélekkel, akkor teljesen meg van döbbenve. Először megpróbálja kijátszani, röhög rajta, hogy mit magyaráz ez nekem, mikor én úgyis dízsi be járok, velem nem törődnek, én szombaton éjjel megyek haza. És akkor ez a kolleganő megpróbálja őket rávenni, hogy jók legyenek, rendesen viselkedjenek, mert az az emberi érték, hogy tisztességes, rendes emberek vagyunk. Ha ez szép szóval nem megy, időnként kicsit keményebben kell rádöbenteni őket arra, hogy mi is az érdekük. Nem azzal, hogy kitudzdeljük elégtelennel őket, mert ez csak a kedvüket veszi és azt mondják, hogy én még erre se vagyok alkalmas, akkor fogom magam és odébbállok. Ez nem módszer. Többet kell velük foglalkozni. Első osztályban direkt azt tűztük ki célul, hogy ezeket a gyerekeket elsősorban pedagógiailag fogjuk meg, és akkor még van 3 évünk arra, hogy a fejükbe is töltsünk valamit. Legalább annyit, hogy sikeres érettségi vizsgát tegyenek. Mert van ugye tanulásmódszertan órájuk. A tanulás bonyolult folyamat. Nemcsak szeretni kellene tanulni, hanem azt is kellene tudni, hogy hogyan lehetne könnyebben megtanulni bizonyos tantárgyakat. Ahhoz, hogy tanulni tudjanak, ismerni kellene önmagukat. Ebben segítjük őket. Ebbe még az is beletartozik, hogy olvasni tanítjuk őket. Kap a gyerek történelemből az őskorról egy 4 oldalas leckét. Meg kellene tanulnia. De mire ő ezen végigrágja magát, elmegy a kedve az élettől, nem tudja elolvasni sem. Az alternatív közgazdasági gimnáziumtól viszont vettünk egy olyan programot, ami segíti az olvasástantást. Mi nem vagyunk alsós tanítónénik, legfeljebb a korábbi tapasztalatainkra építhetünk.

Most arra próbáljuk rávenni őket, hogy szabadidejükben próbálják behozni a kulturális hátrányaikat, amit általános iskolában elmulasztottak. Idén egy kollégát félállásban, szabadidő-szervezőként is alkalmazunk. Filmklubot csinálunk nekik, mert ezeknek a gyerekeknek a mozi az amerikai akciófilm. Most már ott tartunk, hogy 25–30 gyerek nézte a filmet a múlt héten délután. Ők maguk is meglepődtek azon, hogy kibírták és hogy milyen jó volt. Mert moziba el nem mennének megnézni azokat a filmeket, amikkel mi megpróbáljuk őket normális mozinézővé nevelni. Színházba járunk velük. Meglepő, hogy kiöltöznek a színházba. Ez mindig is jellemző volt nálunk az iskolában. Pest közelsége számukra nagy előny volt. A mi gyerekeink színházba általában csak iskolával jutottak el. Most rengeteg színházlátogatást szerveztünk. Nagyon nehéz, mert drága a színház és az iskolának nincs pénze arra, hogy megvegyen egy buszra való gyerekek jegyét. Amíg a szülők tudnak áldozni erre, addig megcsináljuk. Így legalább ezek a gyerekek is eljutnak színházba, a családtól ez nem nagyon várható. Ha megnéznénk az osztályokban, különösen az ifjúsági tagozaton, rendkívül nagy számban vannak gyermeküket egyedül nevelő szülők, a leghátrányosabb helyzetű gyerekek ebben a társaságban vannak. Abból indultunk ki, hogy valószínűleg emiatt is rosszabb a tanulmányi eredményük. Most, mikor szó volt róla, hogy átkerülünk a megyéhez, pozitívan fogadták, hogy mi nem kifejezetten elitképző középiskola akarunk lenni.

– *A 6 osztályosba felvételiztetik a gyerekeket?*

– Csak ott van felvételi. Ott is főként azt vizsgáltuk meg, hogy a megnövekedett terhelést mennyire fogják bírni, milyen logikai készségekkel rendelkeznek, hogyan állnak a tanuláshoz. Nem azt vizsgáltuk, hogy tudják-e mindazt, amit az általános iskola hatodik osztályig megtanít. Amikor véglegesen eldöntöttük 93-ban, hogy mi is csinálunk valami újat, és ennek az újnak az egyike a 6 osztályos tagozat lesz, addigra már az országban egyre több és több lett a 6 osztályos iskola. Mindenütt azt hallottam, hogy ez jó dolog. A szülők is azt mondják. Abból indultam ki, hogy az igazi gimnáziumi minőséget csak jó tanuló gyerekekkel lehet produkálni. Saját tapasztalatomból is tudom, hogy a gyerekek az általános iskolában hogy tanulnak. Első osztálytól negyedikig, ötödikig remekül ível föl a gyerek és általában jó tanuló. A 8. osztály végére pedig nagyot esik a tanulmányi munkájuk színvonala. Mikor kezd esni? Általában a 6. osztály után, a serdülőkorral kezdődik. Megpróbáljuk kikerülni. Ezt csak úgy lehet, ha egy csomó olyan gyereket, aki tanulásra motivált, egy helyre teszünk. Mert az általános iskola 7–8. osztályában együtt van az a gyerek, aki maximum kalaposinasnak mehet el, azzal, akiből lehet, hogy majd egyszer akadémikus lesz. Nem hiszek a differenciált foglalkozásokban. Ha azonos vagy hasonló képességű társaság van, akkor jobban lehet haladni. És ez a szülők véleményével is találkozik. Amikor kimentem az általános iskolákba szülői értekezletekre és ott előadtam az elképzelésünket, egyre többen érdeklődtek. Egyre többen mondták, hogy ez nekem tetszene, az én gyerekem most még jól tanul, de 6.-os koráig a testvére is milyen jó tanuló volt, utána 8.-ban meg alig tudtuk begyömöszölni ipari tanulóknak a szakmunkásképzőbe.

Az országban mindenütt jó iskolák lettek a 6- meg 8 osztályos tagozatosok, ez indított el bennünket. Bennünk megvolt a szándék, hogy egy kicsit emeljük az iskola színvonalát. És a szülőkben megvolt az igény arra, hogy a gyerekek olyan iskolába kerüljen, ahol nagyobb az esélye annak, hogy tovább tanulhat. Úgy is hirdettük meg, hogy elsősorban olyan gyerekek jöjjenek, akik majdan értelmiségiek szeretnének lenni, azoknak ajánljuk a 6 osztályost. Bejártunk kb. 20 általános iskolát. Mindenhol először az igazgatóval és a tanárokkal fogadtattuk el az elképzelést. Volt, ahol elfogadták, örültek neki, és volt, ahol nem nagyon. Akkor előzetes felmérést végeztünk, hogy van-e szükség arra, amit mi akarunk? Kiküldtük a jelentkezési lapot, a tájékoztatót, a szülőktől jött a biztatás, hogy nosza, gyerünk, lehet csinálni. Arra is kíváncsi voltam, hogy mit szólnak a szülők ahhoz, hogy felvételi vizsga lesz. Igényelték. Tudniillik ma a szülőnek valószínűleg az a jó iskola, amelyik megnézi, hogy kit vesz föl. Hogy lehet ezt megnézni? Vagy elfogadom az általános iskolai tanulmányi eredményt, vagy hogy még nagyobb nyomatókat adjak neki, csinálók egy felvételi vizsgát. Na, ez már egy komoly hely. Az az iskola nem komoly, ahova mindenkit fölvesznek. Így viszont kétszeres volt a túljelentkezés. Jött a felvételi. Szombati napra tettük, direkt azért, hogy az általános iskolákat ne zavarja. A szülőkkal együtt jöttek be a gyerekek, csoportokra osztottuk őket, és elkezdték írni a felvételi dolgozataikat matematikából, magyarból, meg abból a bizonyos tanulás-motiváltságot vizsgáló tesztből. Amíg a gyerekek ezt írták, addig a szülőknek elmondtuk, mit akarunk csinálni. Egyértelműen elfogadták.

– *Az általános iskolák mit szölkak a felvételihez?*

– Vegyes volt a hozzáállás. Nem vagyunk annyira okosak, hogy mi ezt egyedül elvállalhattuk volna. Kollegáink összeállították a feladatokat. Én kerestem általános iskolai kollégákat, akikkel, megbeszéltük és akik azt mondták rá, hogy ez jó. Tudok olyan iskolákról, ahol sokkal magasabb mércét állítottak. Azt hiszem, hogy a miénk azt mérte, amire kíváncsiak voltunk: alkalmas lesz-e a gyerek a középiskolai tanulásra.

– *Tantestületen belül mi volt a vélemény a felvételi vizsgáról?*

– Földobta a tantestületet, különösen javításkor. A szóbelin is élmény volt részt venni.

- *A fenntartó önkormányzatnak tett-e valami megjegyzést a felvételi vizsgával kapcsolatban?*
- A felvételi vizsgával kapcsolatban nem. A felveendő tanulók számával kapcsolatban viszont igen. Kompromisszumos megoldás volt, hogy a helybeli négy általános iskolából mennyi 6.-ost lehet kivenni úgy, hogy az iskola attól még működőképes maradjon. Én azt hiszem, hogy itt sok szempontot kellett figyelembe venni. Van olyan általános iskola, ahonnan több gyereket el lehetett volna hozni. Igen ám, csak ez annak az osztálynak a létét veszélyeztette volna. Valószínűleg az lett volna az eredmény, hogy az évfolyamonkénti két 6. osztályból már csak egy 7. osztály lett volna, és ez nem lett volna erkölcsös a kollégákkal szemben. Mert lehet, hogy ez valakinek az állásába is került volna. Mi megegyeztünk. Csináltunk egy számítást. Tudtuk, hogy hány gyerek született, és előreláthatólag hány iskolás lesz 6 év múlva. 2004-ig kidolgoztuk a tervet, és meg is egyeztünk abba, hogy 14–15 hatodikost ki lehet emelni a dorogi általános iskolákból. A többieket pedig be lehet hozni vidékről. Most, hogy átkerülünk a megyéhez, érdekes lesz a helyzet. Mert az idei évben, 95-ben az önkormányzat felvállalta ennek a finanszírozását. 96-tól kezdve viszont én a 6 osztályos gimnázium első két évfolyamára csak az általános iskolai normatívát fogom megkapni. A megye eredetileg azt mondta, hogy a város indította a 6 osztályost, akkor fizesse is ki a két normatíva közötti különbséget. De miért mi fizessük a kesztölczi vagy a piliscsévi gyerek után a normatíva-különbséget? Végül sikerült megegyezni, a megye belenyugodott, hogy mivel jelenleg 13 helybéli gyerek van a 6 osztályosan és 20 vidéki, a város csak a 13 gyerek után fizeti ki a normatíva-különbséget.
- *Hogyan értékelték a felvételiket?*
- Amikor ez készen volt, akkor összeraktuk az eredmények alapján a gyerekeket, és akkor jött a vita, hogy kit hívjunk be szóbelire. Húzzunk-e valahol egy határt? Végül úgy döntöttünk, hogy nem húzunk határt, hanem aki beadta a jelentkezési lapját, mindenkit behívunk szóbelire is. Igazunk volt. Van a 6 osztályosban olyan gyerek, aki az írásbelije alapján kieshetett volna. A szóbelin viszont olyan benyomást tett ránk, hogy láttunk benne fantáziát és később igazolta is, hogy amikor írt, kifogott egy rossz napot.
- *A szóbeli vizsga hogyan zajlott?*
- Három tagú bizottságokat csináltunk, lehetőleg úgy, hogy legyen benne magyaros, matematikus és nyelvtanár. A gyerek bejött, a dolgozata ott volt nálunk, és próbáltuk rávezetni, hogy az egyes feladatoknál milyen hibát követett el. Akkor elkezdtünk velük beszélgetni, az időjárástól kezdve, hogy hogyan volt fölöltözve, mindenről. A szóbeli vizsgán konkrét tananyag-kérdés nem volt. A legnagyobb meglepetés a gyerekek számára az volt, mikor a nyelvszakos kolléga egyszer csak elkezdett azon a nyelven kérdezősködni tőlük, amit tanultak. Volt olyan gyerek, aki kapásból, folyékonyan beszélt. Ma is az a legjobb németes gyerekünk. Olyan is volt, hogy a gyerek kérdezett tőlünk, az iskoláról érdeklődött. A kérdéséből is sok mindent meg lehetett tudni.
- A szóbelit mindenki maga pontozta, a bizottság minden tagja. Benyomásokat kellett pontozni, a szóbeli kifejezőkészségét, kommunikatív készségét néztük a gyerekeknek. 1-től 15 pontig kellett a kollégáknak a gyerekről kialakult véleményüket számokban kifejezni. Ezt összegeztük, osztottuk a tagok létszámával és mikor minden bizottság készen volt, akkor leültünk valamennyien. Akkor jött a harc a gyerekekért. Akkor már tudtuk az írásbeli eredményeket, tudtuk azt is, hogy milyen pontokat hoztak az általános iskolából. Vita a matematikusokkal volt. Gyengébbnek találták gyerekeket matematikából, mint amiről álmodoztak. Ugyanakkor a humán szakosoknak nagyon jó véleményük volt a gyerekekről. Akkor jött a huzavona, hogy melyiket vegyük fel. Akinek nagyon megtetszett, vagy nagyon szimpatikus volt a gyerek, az kiállt mellette. Komoly küzdelem volt, mire összeállt az a 35, akit fölveztünk. Hogy mennyire jó ez a módszer, azt most még nem tudom megítélni, mi egy év alatt csak ezt próbálhattuk ki.

- *Mekkora volt az Ön szerepe a felvételik értékelésében?*
- Ugyanannyi, mint az összes többi kollégámé. Nem én döntöttem, a döntés közös volt.
- *A szóbeli és írásbeli eredmények között melyik nyomott többet a latba?*
- Változó volt. Én egyedül nem is vállaltam volna föl a döntést, hiszen nem én fogom őket tanítani. A felvételnél az ún. keretszám meghatározó volt. Volt olyan helybeli gyerek, aki magasabb pontot ért el, mint egy kis faluból való gyermek, és nem jutott be, mert itt ugye adva volt egy szám, amennyit fel lehetett venni.
- *Mit szoltak a vidéki általános iskolák?*
- Volt olyan általános iskola, ahol nem fogadták lelkesen az ötletet. Sőt olyanok is voltak, akik nem adták ki a szóróanyagunkat az iskolában. De volt, ahol messzemenően a gyerek érdekét nézték. Láttak a gyerekekben fantáziát, és ajánlották a szülőnek, hogy jöjjön, érdeklődjön, örültek neki.
- *A felvételire vonatkozóan volt-e szülői panasz, vagy fellebbezés?*
- Nem. Elfogadták az eredményeket a szülők, még reklamálás sem volt. Amíg a gyerekek szóbeliztek, addig a szülők megnézhették a feladatlapot. Nem mondtak semmi olyasmit, hogy mi olyat kérdeztünk a gyerektől, ami nehéz lett volna. Elfogadták és azt mondták, hogy ez nekik sokkal szimpatikusabb volt, mintha csak a tárgyi tudást mértük volna. Nem volt riasztó a felvételi, nem izgultak, nem tördelték a kezüket a gyerekek.
- *Az önkormányzat beleszólt-e abba, hogy mi legyen a felvételi követelmény?*
- Nem, nem. Semmit, meg se kérdezték, hogy miből fogunk felvételiztetni, vagy hogyan. Mint ahogy abba sem szólnak bele, hogy hogyan, miként, mit tanítunk.
- *Hogyan szelektált ez a felvételi a társadalmi helyzet, származás szerint?*
- Egy szembevetendő dolog volt, a 4 osztályossal összehasonlítva stabilabb családi környezetből kerültek ki ezek a gyerekek. Összesen ha jól emlékszem 3 csonka családbeli gyermek van a 33-ból. Míg ez a normál gimnáziumi osztályoknál időnként a 40–50 százalékot is eléri. A szülői iskolai végzettségét tekintve már nagyon vegyesek. Van a szakmunkástól a műszaki doktorig mindenféle közöttük.
- *A 4. osztályosokkal összehasonlítva?*
- Sokkal több az értelmiségi gyerek ebben az osztályban.
- *Anyagi helyzet szempontjából?*
- Az anyagi helyzetük is jobb, stabilabb környezetből kerülnek ki és ez összefügg az anyagi helyzettel.
- *Képességek és magatartás szempontjából?*
- Jobbak, sokkal jobbak. Összehasonlíthatatlanul, még azzal együtt is, hogy ezek 12–13 éves kis kamasz gyerekek, izegnek-mozognak, de sokkal jobbak. Ha azt mondom nekik, hogy na, most dolgozunk, akkor dolgoznak, majd kiesnek a padból. Már látszik, hogy ez lesz a jó osztály, a 4. osztályos gimnáziumi tagozat erős közepes és az ifjúsági a gyengébb. Az iskola nimbuszát a 6. osztályosnak kell megadnia. Ebben bízom.
- *Tervezik-e, hogy több ilyen 6. osztályost indítanak?*
- Nem. Csak évfolyamonként egyet.
- *Kiket szerettek volna kiszűrni a felvételi vizsgákkal?*
- Elsősorban azokat a gyerekeket, akikről kiderül, hogy számukra nehézséget fog okozni a középiskola. Semmilyen más célunk nem volt. Azt szeretnénk, ha olyan feladat elé állítanánk a gyerekeket, amit meg tudnak oldani. A korábbi években azt tapasztaltuk, hogy bekerült a gimnáziumba egy csomó gyengébb képességű, gyengébben tanuló gyerek, és akármilyen jó szándékkal, kínlódva csinálta, 2-esnél jobb eredményt nem nagyon ért el. Ez pedig elvette a kedvét az élettől. Ezt küszöböljük ki, ez volt az alapcélunk, hogy ilyen ne kerüljön be.

- *És alkalmas volt ez a felvételi erre.*
- Bevált. Ezek a gyerekek például 98-ban már a NAT szellemében alapvizsgát is tehetnek. A 98–99-es tanévben alapvizsgázhatnak. Lehet, hogy lesz olyan, aki kilép és elmegy. Úgy van a NAT-ban, hogy a tizedik évfolyam végén kell alapvizsgát tenni, és akkor elmehet szakvizsgázni a gyerek. Lehet, hogy lesz közöttük ilyen. De én bízom benne, hogy a zöme azért ki fog tartani, és itt fog leérettségizni. És nem is akármilyen érettségit tesz, hanem felsőbb szintűt. Ha a 33 gyerek 75 százaléka a magasabb szintű érettségi vizsgát fogja letenni, akkor én nagyon elégedett leszek.
- *És mi a helyzet az átjárhatósággal?*
- Nem hiszem, hogy ennek olyan nagy jelentőséget kellene tulajdonítani. Mi fővállaljuk azt, hogy ezek a gyerekek két évig biztos, hogy itt lesznek. Utána beléphetnek bármelyik középiskolába. Persze mi azt szeretnénk, ha nem mennének el. Azonkívül nem szabad az átjárhatóságból ekkora problémát csinálni azért sem, mert ma nem jellemző Magyarországon az, hogy költözködnek a családok. Egyébként én is fogadom a 4 osztályos gimnázium különböző évfolyamaira a máshonnan valamilyen okból kikerült gyerekeket. Ma ahány iskola van, annyiféle tantervvel működik, az egységes magyar középiskola már nem létezik. Minden iskolának van valamilyen sajátos arculata, saját követelményrendszere. Amikor idejön hozzám egy szülő, hogy ő áthozná a szomszéd város iskolájából a gyermekét, akkor én elmondom neki, hogy ebből és abból a tantárgyból kell különbözőzeti vizsgát tenni. Ezt vállalják, mi meg azt, ha a gyerek megtisztel bennünket azzal, hogy idejön hozzánk, akkor mi is tartozunk neki annyival, hogy erre fölkészítjük. Most is vannak olyan tanítványaink, akik más iskolából jöttek. A kollégák vállalták, hogy felzárkóztatják őket. Ilyenkor szoktunk haladékat adni és a tanév végén vagy a nyári szünetben egy osztályozó vizsgával ezt meg lehet oldani. Például az ifjúsági tagozat és a 4 osztályos általános gimnáziumi tagozat között is biztosítjuk az átjárhatóságot. Megmondtuk a gyerekeknek, hogy aki a 4-es átlagos tanulmányi eredményt eléri az ifjúsági tagozaton, azt a következő tanévtől átvesszük a normálba. De nem hiszem, hogy nagy lesz a vándorlás. Tudniillik kialakulnak az osztályközösségek és ennek rettenetesen nagy vonzereje van. A gyerekek között azért előbb-utóbb kialakul egy olyan kapcsolat, hogy egymást viszik tovább. Nem jellemző az iskolaváltás sem.
- *Volt szó egy szakképző osztályról is.*
- Ha a gimnáziumot végzettség többsége nem tanul tovább, vagy szakmát kell tanulnia, vagy munkanélkülivé válik. Ezt kiküszöbölendő szerveztük a szakképesítést. Feltételeink a számítástechnikának adtak előnyt. Így választottuk a számítástechnikai szoftver-üzemeltető szakképesítést. Ez ingyenes, és elsősorban az itt végzetteknek adunk előnyt, vagy azoknak, akik korábban ide jártak hozzánk. A fennmaradó helyeket a környék iskoláiból töltjük fel. Ez a képzés egyéves, 1100 órás szakmai képzést ír elő az OKJ. Ez most az első osztály, ez is új. A gyerekek a középiskolában valamilyen szinten egyébként is kapnak számítástechnikai képzést. Mi ezt úgy szeretnénk csinálni, hogy ebből tényleges haszna legyen a gyerekeknek, és ha ezt elvégzi, álláshoz jusson. Ezért nemcsak számítástechnikát tanítunk nekik, hanem heti 4 órában idegen nyelvet, 2 órában magyar nyelvi stílust, helyesírást, levelezési ismereteket, és 7 órában gépirást is. Nem csak kezelni tudják majd a számítógépet, hanem adatokat is be tudnak vinni, sőt szöveget is be tudnak írni, mert megtanulnak gépelni is.
- *Ide hogyan veszik fel a jelentkezőket?*
- Az érettségi bizonyítvány volt a jelentkezés feltétele. Nem gondoltunk arra, hogy itt felvételi rendszert dolgozzunk ki. Megkérdeztük tőlük, milyen nyelvet tanultak, tanultak-e számítástechnikát, tanultak-e gépirást. Úgy töltöttük föl a jelentkezőkkel a létszámot, hogy két csoportra lehessen bontani őket. Az egyik csoport tanult számítástechnikát, de nem tanult gépelni. A másik tanult számítástechnikából valamit, és tanult gépírni is. Azon igyekeztünk,

hogy saját tanítványaink biztosan bekerüljenek, és a csoportok is úgy alakuljanak, hogy elfogadható legyen a létszámuk.

- *Ezt is elfogadta az önkormányzat?*
- Igen. Sikerült még az idei költségvetésbe beleygőmészölni. Egyik átalakításra sem kértünk pénzt. A meglévő költségvetés keretein belül maradtunk. 92-től az önkormányzat már buzdította az iskolát, hogy újjuljon meg.

(Az interjút Kriza Borbála készítette, 1995 őszén)

IGAZGATÓ, BUDAPESTI GIMNÁZIUM

„Azt szeretném, hogy élet zengje be az iskolát”

- *Kérem, mutassa be az iskolát.*
- A belvárosi önkormányzat fenntartásában működik a gimnázium, teljes fővárosi beiskolázással. Ennek igen egyszerű oka van, a kerület lakossága meglehetősen öregszik, tehát a gyerekutánpótlás innen minimális. Két típusú gimnázium működik egy épületben, a hat- illetve négyosztályos tagozat.
- *Miért számít ez az iskola különlegesnek, mi a specialitása?*
- Elsődlegesen a hírneve, a 140 éves múltja, és az, hogy valamikor az ország első reáltanodája volt, amely Schulek Frigyes-től Alpár Ignác-on át Lechner Ödönig a magyar építészet nagyjait adta, de másokat is. A jelenlegi specialitása pedig a négyosztályos gimnázium keretében a német nemzetiségi nyelv megőrzése, ún. speciális német tartervű osztályokban, illetve az emelt szintű angol és matematika párosítású osztály indítása. Meglehetősen túljelentkezés van mindegyik osztályba, mert ez különleges pluszt ad a középiskolás korosztálynak.
- *Hol helyezkedik el az iskola az országos rangsorban?*
- Budapesten az első tíz között, országosan az első ötven között, a rendkívül sánta és rosszul összeállított statisztikában. Azért rosszak ezek a statisztikák, mert az egyetemi felvételek tükrében rangsorolják az iskolákat. A szlovák gimnáziumban Pl. öten érettségiznek, az ötből mind az öt szlovák szakra jelentkeznek, tehát 100%-os egyetemi beiskolázása van. Nálunk általában 200-an érettségiznek egy évben, ebből 110-en kerülnek egyetemre és főiskolára az első körben. Ha a felvettek számát nézem, akkor a Fazekas után a második helyen állunk az országban. Tehát így is lehet nézni egy statisztikát. Rendkívül széles a továbbtanulási skála, ez azt jelenti, hogy tudományegyetemekre, műszaki egyetemekre, teológiákra, magánegyetemekre, mindenhova eljutnak a gyerekeink.
- *Kik a konkurencsei az iskolának?*
- Nincs konkurencia, ilyesmivel nem foglalkozunk. Mi a saját tanterveink szerint, saját tematikánk szerint dolgozunk, tanfunt, tankönyveket írunk, és sorolhatnám tovább. A másik iskola nem konkurencia nekünk, nem is szeretném, ha kiélesedne egy kerületen belül két iskola között bármiféle konkurenciaharc.
- *Milyen az iskolavezetés kapcsolata a fenntartóval?*
- Ezt egy kicsit hosszabban tudom csak kifejteni, ugyanis ma Magyarországon a közoktatási intézmények, amelyek önkormányzati fenntartásúak, négyévenként kétszeres földrengésnek vannak kitéve. Méghozzá nem is akármilyennek. Az egyik a parlamenti választás: az intézmények sorsa erősen függ attól, hogy milyen pártok kerülnek be a parlamentbe, mely pártok lobbiznak erősebben, melyeknek van nagyobb hangjuk a közoktatás érdekében. A másik, ami még megrázóbb, a helyhatósági választás. Ettől függ, hogy milyen önkormányzat áll fel, oktatásbarát vagy kevésbé oktatásbarát. Én végigéltem igazgatóként az előző négy évet, amikor kifelé oktatásbarát, de befelé egy rendkívül autokrata és kimondottan oktatásellenes önkor-